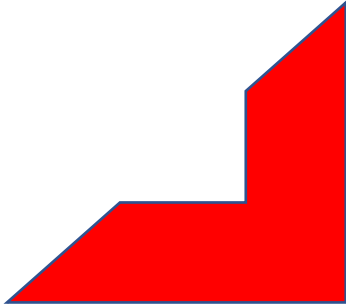

Wybrane postulaty *de lege ferenda* na gruncie dotychczasowej praktyki stosowania prawa w sprawach awansów naukowych

**Artur Woźniak – Kierownik Działu prawnego i rozwoju kadr
naukowych
Biura Rady Doskonałości Naukowej**

Ewolucja postępowań w sprawach nadawania stopni naukowych

Ustawa z dnia 13
lipca 1920 r. o
szkołach
akademickich

Ustawa z dnia 15
marca 1938 r. o
szkołach
akademickich

Dekret z dnia 28
października 1947 r.
o organizacji nauki i
szkolnictwa
wyższego

Ustawa z dnia 5
listopada 1958 r. o
szkołach wyższych

Ustawa z dnia 31
marca 1965 r. o
stopniach i tytułach
naukowych

Ustawa z dnia 12
września 1990 r. o
tytule naukowym i
stopniach
naukowych

Ustawa z dnia 14 marca
2003 r. o stopniach
naukowych i tytule
naukowym oraz o
stopniach i tytule w
zakresie sztuki

Ustawa z dnia 20 lipca
2018 r. Prawo o
szkolnictwie wyższym i
nauce

Ewolucja postępowań w sprawach nadawania stopni naukowych

Postępowania w pełni
autonomiczne o
niewielkim stopni
sformalizowania.

Postępowania
sformalizowane.
Zachowany
wewnętrzny
charakter
postępowania.

Szczególnego rodzaju
postępowania
administracyjne.

Szczególnego rodzaju
postępowania
administracyjne.
Decentralizacja
przepisów
procesowych.

1920 r.

1947 r.

1990 r.

2018 r.

Czym są awanse naukowe?

Wspólne cechy postępowań o awans naukowy dla wszystkich poszczególnych okresów:

- 1) szczególny charakter organów prowadzących postępowania (organy kolegialne);
- 2) swoisty tryb postępowania wyjaśniającego (prymat oceny eksperckiej);
- 3) istotnie ograniczony czynny udział strony w postępowaniach;
- 4) niejawnosć podejmowanych rozstrzygnięć.

Czym są awanse naukowe

Sui generis certyfikat umiejętności, wiedzy i zdolności do prowadzenia badań naukowych

Uprawnienia o charakterze publicznoprawnym

Szczególnego rodzaju postępowanie administracyjne

Ujednolicenie procedur oraz podstaw uzyskiwania awansów naukowych

Ujednolicenie procedur oraz podstaw uzyskiwania awansów naukowych

- **Aktualna podstawa prawna określająca szczegółowy tryb przeprowadzania postępowań o awans naukowy:**

Art. 192 ust. 2 i 3 oraz art. 221 ust. 14 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742, dalej jako ustawa), zgodnie z którym **senat albo rada naukowa określi sposób postępowania w sprawie nadania stopnia doktora, a także szczegółowy tryb postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego.** Ponadto organy te mogą określić dodatkowe **wymagania dotyczące nadania stopnia doktora lub warunki dopuszczenia do obrony rozprawy doktorskiej.**

Ujednolicenie procedur oraz podstaw uzyskiwania awansów naukowych

- **Charakter prawny uchwał regulujących szczegółowy tryb przeprowadzania postępowań o awans naukowy:**

Uchwały te stanowią *sui generis* **prawo wewnętrzne**, któremu jednak należy odmówić przymiotu źródła prawa. Możliwe jest przy tym ich określenie jako swoistych źródeł prawa, właściwych dla niektórych statutów i regulaminów podmiotów prawa publicznego, które należą do prawa wewnętrznego, a jednocześnie w sposób wyraźny **oddziałują na sferę zewnętrzną**.

Ujednolicenie procedur oraz podstaw uzyskiwania awansów naukowych

➤ Problematyka deregulacji przepisów procesowych

Przyznanie podmiotom doktoryzującym i habilitującym, na mocy delegacji zawartych w przepisach ustawy, **kompetencji prawodawczych** tworzy zupełnie nową sytuację, w której za jakość procedur nie odpowiada wyłącznie ustawodawca oraz centralne organy wydające regulacje wykonawcze. Realizacja powierzonego obowiązku może jednak nastroczać wiele problemów z uwagi na fakt, iż podmioty te nie stanowią części **zawodowej administracji publicznej** i – co do zasady – nie dysponują **wyspecjalizowanym aparatem legislacyjnym**. Kolejne wątpliwości wzbudzać może należyte zapewnienie **standardów i sprawiedliwości proceduralnej** w ramach stanowionych przepisów wewnętrznych, a także – **określenie granic uregulowanych w ten sposób określonych instytucji prawnych?**

Ujednolicenie procedur oraz podstaw uzyskiwania awansów naukowych

➤ Postulaty na gruncie poruszonej problematyki:

- 1) Upoważnienie ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki do wydania rozporządzenia określającego szczegółowy tryb i warunki przeprowadzania czynności w postępowaniach w sprawie nadania stopnia doktora oraz w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego;
- 2) Ujednolicenie wymogów dotyczących nadawania stopnia doktora.

Przywrócenie zasady swobodnej oceny dowodów przez podmioty doktoryzujące oraz habilitujące

Przywrócenie zasady swobodnej oceny dowodów przez podmioty doktoryzujące i habilitujące

➤ Aktualna podstawa prawna określająca legalną teorię dowodową i decyzji związanych:

Art. 191 ust. 1 ustawy, zgodnie z którym do obrony rozprawy doktorskiej **może być dopuszczona** osoba, która uzyskała **pozytywne recenzje od co najmniej 2 recenzentów** oraz spełniła wymagania, o których mowa w art. 186 ust. 1 pkt 5.

Art. 221 ust. 10 ustawy, stosownie do którego uchwałę zawierającą opinię w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego podejmuje komisja habilitacyjna w głosowaniu jawnym. Na wniosek osoby ubiegającej się o stopień komisja podejmuje uchwałę w głosowaniu tajnym. Opinia **nie może być pozytywna**, jeżeli **co najmniej 2 recenzje są negatywne**.

Art. 221 ust. 12 zdanie drugie ustawy, stanowiący, że podmiot habilitujący **odmawia** nadania stopnia, w przypadku gdy **opinia**, o której mowa w ust. 10, **jest negatywna**.

Przywrócenie zasady swobodnej oceny dowodów przez podmioty doktoryzujące i habilitujące

Przywołane przepisy przewidują, że dwie negatywne recenzje – niezależnie od argumentacji w nich przedstawionej w zestawieniu z recenzją albo recenzjami pozytywnymi – oceniające rozprawę doktorską albo osiągnięcia naukowe lub artystyczne, przesądzają, iż dane postępowanie awansowe musi zakończyć się **odmową nadania stopnia**.

Oznacza to przyjęcie tzw. konstrukcji **decyzji związanej**, której czynnikiem wiążącym są co najmniej dwie negatywne recenzje. Jednocześnie przyjęte rozwiązanie stanowi wyraz tzw. **legalnej teorii dowodowej**, w której wspomniane co najmniej 2 negatywne recenzje mają większą wartość, niż wszystkie inne dowody zebrane w danej sprawie. Jest to odejście od ogólnej **zasady swobodnej oceny dowodów**.

Przywrócenie zasady swobodnej oceny dowodów przez podmioty doktoryzujące i habilitujące

- **Problematyka związania decyzji co najmniej 2 negatywnymi recenzjami:**
 - Dwuinstancyjność postępowania administracyjnego - art. 78 Konstytucji RP.
 - Prawo do sądu – art. 45 oraz art. 176 Konstytucji RP.
 - Prawo do sprawiedliwej procedury sądowej - art. 6 EKPCz.
 - Różnicowanie recenzentów poprzez uprzywilejowanie negatywnych ocen.

Przywrócenie zasady swobodnej oceny dowodów przez podmioty doktoryzujące i habilitujące

➤ Postulaty na gruncie poruszonej problematyki:

- 1) Zniesienie wiążącego charakteru co najmniej dwóch negatywnych recenzji w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora.
- 2) Zniesienie wiążącego charakteru co najmniej dwóch negatywnych recenzji w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego.
- 3) Brak możliwości prowadzenia postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego przez podmiot zatrudniający osobę ubiegającą się o ten awans naukowy.

Zmiana systemu uprawnień do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego

B + A A+

Zmiana systemu uprawnień do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego

➤ Aktualna podstawa prawna uzyskiwania uprawnień do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego:

Art. 185 ust. 1 ustawy, zgodnie z którym **uprawnienie do nadawania stopnia doktora** posiadają: uczelnia, instytut PAN, instytut badawczy albo instytut międzynarodowy, którym w danej dyscyplinie **przyznano kategorię naukową A+, A albo B+.**

Art. 218 ustawy, stosownie do **którego uprawnienie do nadawania stopnia doktora habilitowanego** posiadają: uczelnia, instytut PAN, instytut badawczy albo instytut międzynarodowy, które w danej **dyscyplinie otrzymały kategorię naukową A+, A albo B+.**

Zmiana systemu uprawnień do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego

- **Problematyka związana z powiązaniem uprawnień do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego z ewaluacją jakości działalności naukowej:**
 - Obowiązek przeprowadzania postępowań w sprawie nadania stopnia doktora oraz w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego.
 - Brak obowiązku zatrudniania pracowników naukowych lub nauczycieli akademickich – w odpowiedniej liczbie – legitymujących się odpowiednim stopniem lub tytułem.
 - Brak weryfikacji jakości i rzetelności przeprowadzanych postępowań awansowych.

Zmiana systemu uprawnień do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego

➤ Postulaty na gruncie poruszonej problematyki:

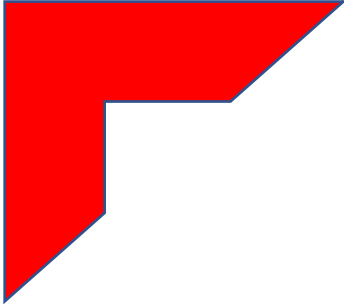
- 1) Wprowadzenie instytucji okresowej kontroli wykonywania przez podmioty doktoryzujące oraz podmioty habilitujące uprawnień do nadawania stopni doktora oraz doktora habilitowanego w oparciu o precyzyjnie określone kryteria jej sprawowania.
- 2) Możliwość ograniczenia albo zawieszenia przedmiotowych uprawnień w przypadkach stwierdzenia zaistnienia określonych naruszeń w ich wykonywaniu przez podmioty doktoryzujące oraz podmioty habilitujące.
- 3) Nadawanie uprawnień na wniosek zainteresowanych podmiotów, posiadających odpowiednią kategorię naukową w danej dyscyplinie i kadrę naukową.

**Inne kierunki zmian
wymagające rozważenia**

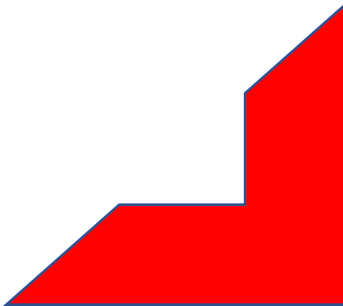

Inne kierunki zmian wymagające rozważenia

- 1) Przyjęcie rozwiązań umożliwiających realne wykorzystywanie osiągnięć o charakterze interdyscyplinarnym, a niekiedy interdyscyplinowym w postępowaniach awansowych.
- 2) Wprowadzenie regulacji umożliwiających rzeczywistą weryfikację autorstwa osiągnięć warunkujących nadanie awansu naukowego.
- 3) Określenie odpowiednich kryteriów oceny, które powinny uwzględniać poszczególne dyscypliny naukowe i obszary badawcze.

**Dziękuję Państwu
za uwagę**

**Artur Woźniak – Kierownik Działu prawnego i rozwoju kadr
naukowych
Biura Rady Doskonałości Naukowej**